

Ob tridesetletnici publikacije Arhivi

Arhivi, glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije, kot osrednja slovenska arhivska publikacija v letu 2007 praznuje častitljiv jubilej – že 30. letnico izhajanja. Člani uredniškega odbora smo zato že sredi leta 2006 sklenili, da je to pomembno in častljivo obletnico treba obeležiti s posebno številko in nadaljevati s sklepom prvega uredniškega odbora, da so: "... *za racionalno in uspešno arhivsko službo [so] potrebne razširjene in poglobljene teoretične raziskave, ki naj bodo zasnovane meddisciplinsko ...*".

V vseh tridesetih letih izhajanja je bil ohranjen glavni koncept revije: *Arhivi* kot osrednja arhivistična publikacija ne skrbi samo za tekočo informiranost domače, temveč tudi tuje znanstvene javnosti o raziskavah slovenskih arhivistov. Poglobljene študije in raziskave, narejene na podlagi domače in tuje literature ter virov iz domačih in tujih arhivov nam predstavljajo vpetost naše nekdanje družbe v širši, predvsem srednjeevropski prostor. V publikaciji dajemo enak poudarek tudi novejši, tj. elektronski dobi. Intenzivno spremljamo dogajanje v zvezi z elektronskim arhiviranjem ter vabimo k sodelovanju tudi tuje strokovnjake. Z njihovo pomočjo objavljamo primerjave, analize, predloge itd.

V naši reviji objavljajo svoje prispevke ne samo arhivisti iz Slovenije in včasih tudi iz tujine, pač pa tudi kolegi in kolegice drugih poklicev. Zaradi preobremenjenosti posameznih avtorjev je včasih kar težko pravočasno pripraviti dovolj obsežno in kvalitetno publikacijo. Zato kot odgovorni urednik na tem mestu pozivam vse vodje arhivov v Republiki Sloveniji, da spodbujajo in omogočajo svojim podrejenim objavljati prispevkov v *Arhivih*, in s tem pripomorejo k nadaljnjemu razvoju in obstoju osrednje slovenske arhivske publikacije v prihodnosti. *Arhivi* so namreč namenjeni tudi arhivistom!

V zadnjih desetih letih je bilo uvedenih kar nekaj novosti. Do leta 2000 je Arhivsko društvo Slovenije kot založnik publikacije izdajalo eno številko letno, po tem letu pa zaradi zahtev sofinancerjev izideta letno dve številki. Vsebinsko je revija ohranila že uveljavljene tematske sklope. Uvedene so bile nekatere tehnične izboljšave, kot npr. uvedba nove pisave, kar daje reviji večjo preglednost in omogoča lažje branje. Leta 2006 so bila sprejeta tudi natančna navodila avtorjem za pisanje prispevkov in s tem odpravljene morebitne nejasnosti in slaba volja tako pri avtorjih, kot tudi pri uredništvu.

Vpeljane novosti so bile pozitivno sprejete tako pri "bralcih", kot tudi na ocenjevanju slovenskih strokovnih revij. Založba Educa iz Nove Gorice je namreč leta 2005 *Arhivom* na natečaju za vizualno in oblikovno najpopolnejšo naslovnico strokovne revije v okviru ocenjevanja Slovenske strokovne periodike podelila 3. mesto.

Arhive smo na podlagi vaših predlogov leta 2006 po nekajmesečnem dopisovanju uspešno vključili v mednarodno bibliografsko bazo ABC-CLIO, s čimer smo vsem avtorjem omogočili boljšo indeksacijo in s tem večje točkovanje njihovih prispevkov, objavljenih v naši reviji. Prav v tem času tečejo pogovori tudi z organizacijo EBSCO Publishing iz ZDA za uvrstitev tudi v njihovo bibliografsko bazo. Na ta način bomo našo revijo še bolj "odprli" svetu, saj bodo naši članki v elektronski obliki po novem dosegljivi tudi na njihovi spletni strani, medtem ko so že sedaj na spletni strani Arhivskega društva Slovenije.

Da je publikacija dosegla tako visok jubilej izhajanja, gre zahvala vsem nekdanjim sodelavcem, uredniškim odborom in mojim predhodnikom na mestu (glavnega in) odgovornega urednika za njihovo požrtvovalnost in trud. Enako gre zahvala našim financerjem (MK, ARRS, ADS), ki omogočajo, da revijo sploh lahko pripravimo in natisnemo.

Upam, da bomo čez deset let *Arhivom* lahko zopet čestitali ob novem jubileju. Še na mnoga leta!

Jure Volčjak
odgovorni urednik

Imenujmo jo "Korenine"!

Utrinki ob tridesetletnici izhajanja revije Arhivi

MARIJA OBLAK ČARNI, EMA UMEK, JANEZ KOS

O lastnem strokovnem časopisu so v Arhivskem društvu razpravljali že sredi petdesetih let, kmalu po ustanovitvi društva. Pripravili so njegovo zasnovo in predlagali, da bi ga izdajal Osrednji državni arhiv, Arhivsko društvo pa bi sodelovalo. Do uresničitve takrat ni prišlo, ker so obstajali pomisleki, da bi se vsebina pokrivala z vsebino obstoječih zgodovinskih revij Zgodovinskega časopisa in Kronike. Vprašljiva pa je bila tudi možnost in celo smiselnost izdajanja revije ob tako majhnem številu arhivskih delavcev, kot jih je takrat bilo v slovenskih arhivih.

Arhivska služba se je v naslednjih letih pospešeno razvijala. Dobili smo svoj arhivski zakon. Z osamosvojitvijo arhiva v Novi Gorici konec leta 1971 je bila arhivska mreža v republiki sklenjena. Dobili smo vrsto strokovnih publikacij, med njimi Vodnik po arhivih Slovenije in učbenik za arhivistiko. Tudi kadrovsko se je služba krepila. O strokovnih arhivističnih vprašanjih, s katerimi smo se srečevali pri svojem delu vsak dan, smo razpravljali na sestankih, posvetovanjih in zborovanjih. V začetku sedemdesetih let je oživela ideja o lastni arhivistični reviji, ki bi združevala arhivske delavce in jih spodbujala, da bi arhivska vprašanja tudi teoretično obdelovali in dosežke objavljali. Dotlej smo objavljali v skupnem jugoslovanskem glasilu Arhivist, ki ga je izdajala Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije. Toda arhivistični problemi so bili v jugoslovanskem prostoru skupni le do določene mere, kajti arhivistika je veda, ki izrazito kaže značilnosti prakse, na kateri temelji. Arhivistika po republikah in pokrajinah je bila odsev zgodovine, družbenopolitičnih, gospodarskih in kulturnih razmer in jo je bilo treba razvijati v okvirih, v katerih je nastajalo arhivsko gradivo. Zato so imele republike svoja glasila. Arhivist kot skupno glasilo pa jih je povezoval s prispevki o skupnih in splošnih vprašanjih.

Leta 1974 smo na VII. zborovanju slovenskih arhivarjev v Slovenj Gradcu sklenili, da bomo začeli izdajati lastno revijo in da v prvi številki objavi-

mo referate z zborovanja. Obravnavali smo temo Sodelovanje arhivarjev pri raziskovanju slovenske zgodovine in evidentiranje virov za slovensko zgodovino v tujih arhivih. Izhodišče zanjo so bili sklepi posvetovanj o virih, ki jih je Arhivsko društvo pripravilo s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti v letih 1969–1972 in so bili objavljeni v brošuri Program edicij virov za slovensko zgodovino (Ljubljana 1972). Na podlagi tega Programa so v društvu že tekale priprave za izdajo prve številke serije Viri za slovensko zgodovino. Zborovanje je dobro uspelo. Podanih je bilo 19 referatov, ki so predstavili tedanje poznavanje virov za našo zgodovino v domačih in tujih arhivih.

Z veliko vnemo smo se v društvu lotili priprav za svoje glasilo. Pripravili smo vlogo za financiranje objave referatov. Bili smo še nekoliko negotovi, kako bi nam uspela prijava nove revije. Zbrali smo referate. Preden smo pripravili zasnovo revije, smo pregledali dosegljive domače in tuje revije, kakšne rubrike imajo, kako so urejene. Bile so si dokaj podobne in tudi blizu našim predstavam, kaj naj revija prinaša. Dodali pa smo tudi kaj svojega. Ko smo pisali uvodnik, se nam je zdelo prav primerno, da bi v reviji našle prostor tudi polemike o raznih rešitvah in smo to tudi zapisali.

Predvideli smo, naj bi revija v najobsežnejšem, osrednjem delu prinašala razprave in članke s področja arhivistike, to je zbiranju, obdelavi, varovanju, vrednotenju, uporabi ter paleografskih in diplomatskih lastnostih arhivskega gradiva, fontološke študije in študije o organizaciji in načrtovanju dela v arhivih. V rubriki Obvestila bi revija opozarjala na pomembnejše, a neznano gradivo v domačih in tujih arhivih. Rubrika Delo arhivov je bila namenjena poročanju o vsakdanji praksi in dosežkom pri delu v arhivih in obravnavam problemov na strokovnih srečanjih doma in v svetu. V Ocenah in poročilih naj bi revija sproti spremljala domačo in tujo strokovno literaturo, rubrika Bibliografija pa je bila namenjena objavam slovenskih arhivskih delavcev, rubrika Osebne vesti pa kadrovskim spremembam

v arhivskih vrstah, jubilejem, slovesu od umrlih članov in podobnemu. Ta zasnova v tridesetih letih ni doživela bistvenih vsebinskih sprememb.

Koliko smo se ukvarjali z imenom! Želeli smo lepo, simbolično ime. Bilo je nekaj predlogov, kot: Arhivski vestnik, Razgledi, Korenine ... Ta je ostal delovni naslov revije. Prosili smo vse arhive za predloge, a smo končno ostali pri imenu Arhivi, saj se je zdel večini najprimernejši.

Za oblikovanje naslovnice smo prosili Tomaža Marolta, tedaj študenta arhitekture, ki nam je v tistem času v republiškem arhivu oblikoval tudi razstave. Imel je zanimivo zamisel, da bi z vtisnjeno podobo ribe ponazoril trajni pomen arhivov od davnih časov do današnjega dne. A smo jo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev morali zamenjati z navadno barvasto upodobitvijo na črni podlagi, ki je bila sicer precej manj učinkovita. Danes je podoba naslovnice drugačna.

Uredili smo referate z zborovanja, pripravili prispevke za druge rubrike in revija je dobila že svojo podobo. Oddali smo rokopis v lektoriranje in to edini primerek, kajti leta 1975 arhivi kopirnega stroja še nismo imeli. Profesorica dr. Breda Pogorelec, prijateljica arhivov, ki nas je podpirala v vseh naših načrtih, je z veseljem sprejela rokopis v lektoriranje, čeprav je zaradi stiske s časom komaj zmogla. Vzela ga je s seboj, ko je odhajala na neko strokovno srečanje, da bi lekturo opravila med potjo. A rokopis se ji je na poti izgubil.

Kaj zdaj? Skoraj smo izgubili pogum. Trajalo je kar nekaj časa, preden smo se znašli in sklenili, da bomo poskušali besedilo rekonstruirati. Avtorjem smo napisali pismo z opravičilom in prošnjo za kopijo prispevka. Uspelo nam je zbrati vse prispevke. Dopolnili in aktualizirali smo poročila in rokopis v začetku leta 1978 oddali v tiskarno.

Revija je izšla februarja 1979 z letnico 1978. Izid nas je zelo osrečil, saj smo opravili pravzaprav pionirsko delo.

Vesetje se je skalilo, ko smo prejeli račun tiskarne. Bil je za dve tretjini večji, kot smo pričakovali. Medtem je bil izvoljen tudi nov društveni odbor, ki se v reševanje težave ni hotel vmešavati in je to povsem prepustil urednikom samim. Z revijo in problemom smo odšli k našemu viru sredstev na Kulturno skupnost Slovenije. Tam pa so nas razumeli. Dobili smo del sredstev za pokritje dolga, del pa smo pokrili s prodajo revije.

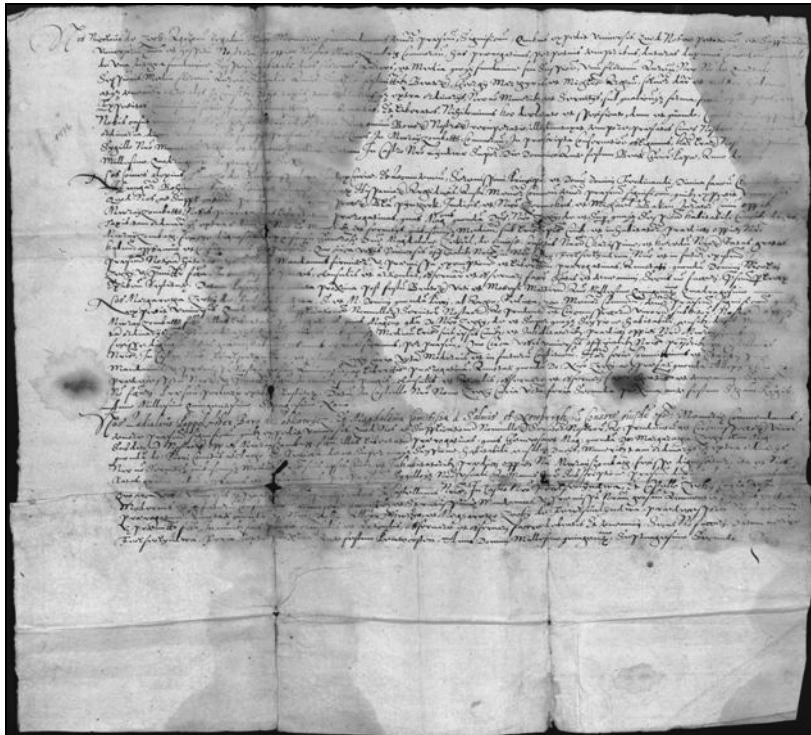
Prvo številko je izdalo Arhivsko društvo Slovenije. Takrat še ni imela vseh potrebnih značilnosti revije. Morali smo pohiteti s pripravo druge številke, da bi pravočasno izšla kot drugi letnik. Nameravali smo objaviti referate IX. zborovanja arhivskih delavcev Slovenije v Radencih. A novo vodstvo društva se ni strinjalo. Zavzemalo se je za objavo referatov v posebnem zborniku, takem, v kakršnem so že izšli referati VIII. zborovanja, ki je bilo v Kočevju leta 1977. Na ta način pa bi bilo izhajanje revije vprašljivo, ker so njen večji del predstavljali prav referati z zborovanj. Avtorjev prispevkov je bilo takrat malo. Krog pišočih arhivistov se je ob reviji šele začel oblikovati. Vztrajali smo in vprašanje rešili v prid reviji. Drugi zvezek je izšel pravočasno. Imel je že vse značilnosti revije. Kot izdajatelji so se Arhivskemu društvu pridružili tudi slovenski arhivi. Z drugim zvezkom je bil obstoj glasila zagotovljen.

Letos mineva že trideset let, odkar Arhivi spremljajo razvoj stroke in ob tem so zrasli in se razvili v sodobno in vsebinsko bogato glasilo vseh slovenskih arhivov. Čestitamo vsem, ki k temu prispevajo.

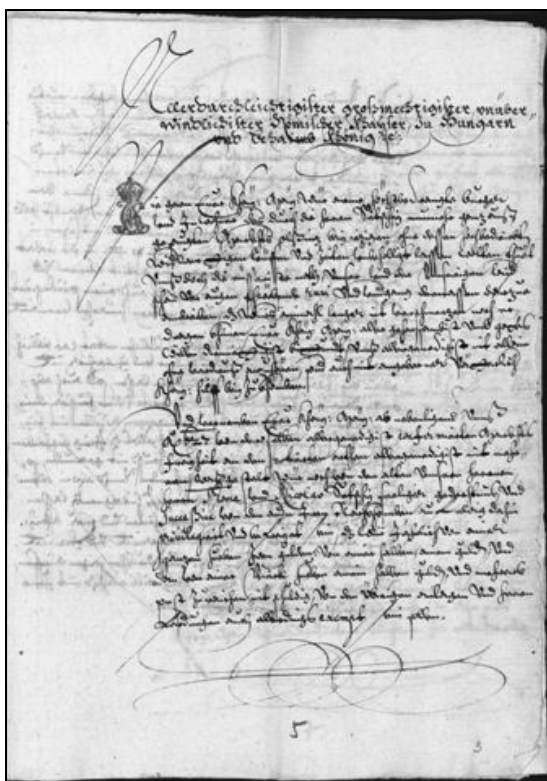
POPRAVEK:

V Arhivih 1/2007 sta bila pri članku Andreja Hozjana *Štirje dokumenti o zgodnjenovoveški Murski Soboti* na straneh 94 in 95 po pomoti objavljena napačna podnapisa pod slikama. Za napako se opravičujemo.

Uredništvo

Nedatiran prepis privilegijskih listin za trg Murska Sobota, 16./17. stoletje

Začetna stran prošnje tržanov Murske Sobote vladarju Ferdinandu II., 1631